

Εργαστήριο «Οικολογική Φιλαναγνωσία»

ΚΠΕ ΛΑΥΡΙΟΥ, 21-22/11/2014

Χρύσα Κουράκη (Ph.D.) Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων

Βέρα Βορύλλα (M.Ed.) Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Περιβάλλον - Οικολογία

Βιβλία για μικρότερα παιδιά

- Ζαχαριουδάκη Μαρία, Η κ. Ανακύκλωση και η περιπέτεια των σκουπιδιών, Άγκυρα (εικονογραφημένη βραβευμένη ιστορία)
- Bellamy David, 101 τρόποι να σώσεις τη Γη, Αθήνα, Μεταίχμιο
- Coirault Christine, Το μικρό βιβλίο του περιβάλλοντος, Αθήνα, Μεταίχμιο
- Βιβλία γνώσεων, σειρά «Σωσίβιο για τον πλανήτη», Το νερό, Τα απορρίμματα, Η διατροφή, Αγαπώ τον πλανήτη μου, Η ρύπανση του αέρα, Ο θόρυβος, Η ενέργεια, Είδη που κινδυνεύουν, Αθήνα, Πατάκης
- Βλαχοπούλου Στέλλα, Η πασχαλίτσα που αγαπούσε τα λουλούδια, Ο τρομαγμένος σκαντζόχοιρος, Το ψαράκι που ήθελε να ζήσει, Το πράσινο εργοστάσιο, Πετώντας στα δάση, Το καμένο δάσος, Αθήνα, Κέδρος
- Βλαχοπούλου, Σ., Το συνέδριο των ζώων : SOS, κινδυνεύουμε, εικ. Δεσφινιώτου, Μ.- Αθήνα : Εστία
- Δικαίου Ελένη, Το αλογάκι, η τυχερή πασχαλίτσα, μια αρκούδα και εμείς, Πατάκης
- Ζαραμπούκα Σοφία, Το Βρωμοχώρι, Αθήνα, Κέδρος, 1997
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, Οικολογήματα 1-Ο κότσυφας απαιτεί το δάσος να σωθεί, Πατάκης

- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, Οικολογήματα 2- Η Μεσόγειος είμαι εγώ και δεν είμαι πια εδώ, Αθήνα, Πατάκης
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, Οικολογήματα 3 -Παιδιά σε δράση. Η ώρα να σώσουμε τη γη έχει φτάσει, Αθήνα, Πατάκης
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, Οικολογήματα 4- Η μικρή γοργόνα πώς να ζήσει στο σκουπιδονήσι;, Αθήνα, Πατάκης
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, Οικολογήματα 5- Το Αστροπελέκι με την περιέργεια βρίσκει τη λύση για την ενέργεια, Αθήνα, Πατάκης
- Ηλιόπουλος Βαγγέλης, Οικολογήματα 6- Με το ποδήλατό μου αρχηγό τα αυτοκίνητα νικώ, Αθήνα, Πατάκης
- Καλαντζάκου Σοφία, Τα χελωνάκια του Παύλου, Πατάκης
- Κοντολέων Άννα, Ένας πλανήτης στο πλυντήριο, Πατάκης
- Κώστας Μάγος, Μια νύχτα στη χωματερή, Αθήνα, Μικρή Άρκτος, 1999
- Κώστας Μάγος, Σκουπιδιστάν, Αθήνα, Πατάκης, 2007
- Κώστας Μάγος, Το δάσος της ξύλινης ξύστρας, Αθήνα, Πατάκης, 2007
- Κώστας Μάγος, Το μυστικό της θάλασσας, Αθήνα, Πατάκης
- Θεοδωράκη Μ., Η Πιπίτσα προστατεύει τα αδέσποτα ζώα, Διάπλαση
- Ματούλα Τόλκα, Η κυρία Ανακύκλωση και οι φίλοι της, Λιβάνης
- Μερικά Λένα, Μια ωραία σκουπιδοπαρέα, Μίνωας
- Μπουλιώτη Χρήστου, Η χελωνίτσα Καρέτα – Καρέτα και το παλιό φολκσβάγκεν, Παπαδόπουλος
- Μπουλώτης Χρήστος, Η πόλη με το ουράνιο τόξο, Πατάκης
- Μπουλώτης Χρήστος, Η Σεμέλη διώχνει το Νέφος, Κέδρος
- Παναγιωτοπούλου Λίτσα, Ένα δέντρο ζητάει αυλή, Μίνωας
- Παναγιωτοπούλου Λίτσα, Ένα συννεφάκι διαδηλώνει, Μίνωας
- Παπαδοπούλου Έφη, Η κυρα-Φύση και ο κακός Ρύπος, Μ. Σιδέρη
- Παπαθεοδούλου Αντώνης, Πλανόδιο Πάρκο, Πατάκης
- Παράσχου Σοφία, Σώστε τη γη, (εικον. Έφη Λαδά), Δίπτυχο
- Περιστεράκη-Ψυχογιού Αναστασία, Η ιστορία του νερού, Σύγχρονη Εποχή
- Σβορώνου Ελένη, « Σώστε τη γη», Δίπτυχο
- Σβορώνου Ελένη, « Σώστε τη θάλασσα», Δίπτυχο
- Σβορώνου Ελένη, Ο Τζιτζικο – Περικλής και η Πέμπτη εποχή του χρόνου, Μεταίχιμο

- Σβορώνου Ελένη, Ο Τζιτζικο-Περικλής, Υπουργός Φύσης, Αθήνα, Μεταίχμιο
- Σειρά Μελισσάκια: Γυρίζει, γυρίζει η γη, Πέφτει, πέφτει η σταγόνα, Εξαφανίστηκε, εξαφανίστηκε η κάμπια, Μεγαλώνει, μεγαλώνει το φυτό, Φυτρώνει, φυτρώνει ο σπόρος, Αθήνα, Πατάκης
- Σέρθη Κατερίνα, Χτύπα ξύλο, Πατάκης
- Σομέι Γιο, Τίνος είναι ο αέρας, Σύγχρονοι
- Στίκα Δέσποινα, Το μαύρο σύννεφο, Πατάκης
- Τσιαμπόκαλου Γιολάντα, Ο μάγος της φωτιάς, Αθήνα, Ηλέκτρα, 2005
- Φακίνου Ευγενία, Ντενεκεδούπολη, Αθήνα, Κέδρος
- Φραγκιά Μαρία, Το αλφαβητάρι της φύσης, Ελληνικά Γράμματα, 2000
- Ψαραύτη Λίτσα, Το κόκκινο σουτζουκάκι, Πατάκης

Για μεγαλύτερα παιδιά

- Βαρελά Αγγελική, Φιλενάδα Φουντουκιά μου, Αθήνα, Πατάκης
- Γρηγοριάδου-Σουρέλη Γαλάτεια, Εμένα με νοιάζει, Αθήνα, Πατάκης, 1998
- Γρηγοριάδου-Σουρέλη Γαλάτεια, Δωσ' μου το χέρι σου, Αθήνα, Πατάκης, 2010
- Γρηγοριάδου-Σουρέλη Γαλάτεια, Φουρφουρής ο κότσυφας, Πατάκης
- Καντζόλα – Σαμπατάκου Β., Το δάσος που το' σκασε, Αθήνα, Μίνωας (θεατρικό)
- Κατσέλης Γιώργος, Ο Βασιλιάς Χαρτούρος και οι Ιππότες της Χαμένης Ανακύκλωσης, Modern Times, 2010
- Ψαραύτη Λίτσα, Ανάσες και ψίθυροι του δάσους, Αθήνα, Πατάκης
- Σφήκας Γιώργος, Άνθρωποι και Ζώα, Πατάκης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Εθνικό Κέντρο Βιβλίου:
 - <http://www.ekebi.gr>
- Φιλαναγνωσία:
 - <http://philanagnisia.gr>
- Επιμορφωτικό υλικό για το πρόγραμμα Φιλαναγνωσίας στα σχολεία:

➤ blogs.sch.gr/.../ΦΑΚΕΛΟΣ-Εκπαιδευτικό-υλικό-σεμιναρίων-ημερίδων-EKEBI-Epimorfosi_2.pdf

- Μικρός Αναγνώστης:
 - <http://www.mikrosanagnostis.gr>
- Ηλεκτρονική ιστοσελίδα και περιοδικό για την παιδική λογοτεχνία του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας:
 - <http://www.keimena.ece.uth.gr>
- Ιστοσελίδα για το παιδικό βιβλίο:
 - <http://www.bookbook.gr>
- Ηλεκτρονικό περιοδικό για την παιδική λογοτεχνία:
 - www.papakistimpaniera.gr/
- Ηλεκτρονικό περιοδικό *Διαδρομές στο χώρο της λογοτεχνίας για παιδιά και νέους*:
 - <http://www.psichogios.gr>
- Ιστοσελίδα για τα Βιβλία και τη Βιβλιοφιλία της Δ/νση Π.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης
 - <http://filanagnosiaprogram.blogspot.gr>

ΣΧΕΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- Αποστολίδου Β., Καπλάνη Β., Χοντολίδου Ε., *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο, Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*, Αθήνα, Τυπωθήτω Γ. Δαρδανός, 2000
- Αρτζανίδου Έλενα, Γουλής Δημήτρης, Γρόσδος Σταύρος, Καρακίτσιος Ανδρέας, *Παιχνίδια Φιλαναγνωσίας και Αναγνωστικές Εμπυχωσεις*, Αθήνα, Gutenberg, 2011
- Βασιλάκη Ασπασία, Γιαννουδάκης Λευτέρης, *Η Δημιουργική γραφή στο Δημοτικό Σχολείο (δραστηριότητες δημιουργικής γραφής)*, Κέδρος, 2009
- Καλογήρου Τζίνα, *Τέρψεις και Ημέρες Ανάγνωσης, Μελετήματα για τη Διδακτική της Λογοτεχνίας*, (α', β' τόμος), Αθήνα, εκδ. Σχολής Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου, 1999, 2003
- Κανατσούλη Μένη, *Εισαγωγή στη Θεωρία και Κριτική της Παιδικής Λογοτεχνίας Σχολικής και Προσχολικής Ηλικίας*, University Studio Press, 2002
- Καρακίτσιος Ανδρέας, *Περί Παιδικής Λογοτεχνίας*, Ζυγός, 2012
- Καρπόζηλου Μάρθα, *Το παιδί στη χώρα των βιβλίων*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2009 (επανεκδοση)
- Κατσίκη-Γκίβαλου Άντα, *Το θαυμαστό ταξίδι*, Αθήνα, Πατάκης, 1999

- Κατσίκη-Γκίβαλου Άντα (επιμέλεια), *Λογοτεχνική ανάγνωση και διδακτικές εφαρμογές (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο)*, Αθήνα, Ελληνικά γράμματα, 2001
- Κατσίκη – Γκίβαλου Άντα, Καλογήρου Τζίνα, Χαλκιαδάκη Άβα (επιμ.), *Φιλαναγνωσία και σχολείο* (συλλογικός τόμος), Αθήνα, Πατάκης, 2008
- Κοψιδά-Βρεττού Παρασκευή, *Φιλαναγνωσία και Σχολικές Βιβλιοθήκες, Πώς παράγεται το «γεγονός» στη σχολική καθημερινότητα*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2011
- Μαλαφάντης Δ.Κ., *Το παιδί και η ανάγνωση, Στάσεις, προτιμήσεις, συνήθειες*, Αθήνα, Γρηγόρης, 2005
- Μπρασέρ Φ., *1001 δραστηριότητες για να αγαπήσω το βιβλίο*, (μτφ. Ε. Γεροκώστα) Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005
- Οικονομοπούλου Βάσω (Επιμ.), *Παιδική – Νεανική Λογοτεχνία: Το μαγικό ραβδί της εκπαίδευσης*, Αθήνα, Πατάκης, 2003
- Παπαδάτος Γιάννης, *Παιδικό Βιβλίο και Φιλαναγνωσία, Θεωρητικές Αναφορές και Προσεγγίσεις-Δραστηριότητες*, Αθήνα, Πατάκης, 2009
- Παπαντωνάκης Γεώργιος, Αθανασιάδης Ηλίας, Καπλάνογλου Μαριάνθη, Πολίτης Δημήτρης, *Ιδέες των παιδιών για την παιδική λογοτεχνία*, Τόπος (Μοτίβο Εκδοτική), 2010
- Πατέρα Αναστασία, Τσιλιμένη Τασούλα, *Φιλαναγνωσία και κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού, Θεωρητικές προσεγγίσεις, Δραστηριότητες και Παιχνίδια*, Αθήνα, Επίκεντρο, 2012
- Ποσλανιέκ Κρ., *Να δώσουμε στα παιδιά την όρεξη για διάβασμα*, (μτφ. Στ. Αθήνη), Αθήνα, Καστανιώτης, 1992
- Ροντάρι Τζ., *Γραμματική της φαντασίας*, (μτφ. Γ. Κασαπίδης), Αθήνα, Μεταίχμιο, 2003
- Ροντάρι Τζ., *Ασκήσεις Φαντασίας*, (μτφ. Μ. Βερτσώνη – Κοκόλη), Αθήνα, Τέσσερα, 1990
- Σπινκ Τζον, *Τα παιδιά ως αναγνώστες*, (μτφ. Κ. Ντελόπουλος), Αθήνα, Καστανιώτης, 1990
- Χαντ Πήτερ, *Κριτική, Θεωρία και Παιδική Λογοτεχνία*, (μτφ. Ε. Σακελλαριάδου, Μ. Κανατσούλη), Αθήνα, Πατάκης, 2001

Ηλεκτρονικά Βιβλία

- Clark, C., Rumbold, K. (2006). *Reading for Pleasure: A research overview*. National Literacy Trust (http://www.literacytrust.org.uk/assets/0000/0562/Reading_pleasure_2006.pdf)
- Gibbons, A. Reading 4 pleasure. National Union of Teachers (<http://www.teachers.org.uk/files/active/1/Reading-4-Pleasure-7225.pdf>)

Άρθρα

- Καλαμπαλίκη Θ. (2005). Η παιδική λογοτεχνία στα σχολικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. 1^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Ισθμός Κορίνθου, 23-25/9/2005 (http://kpe-kastor.kas.sch.gr/kpe/yliko/sppe1/oral/PDFs/236-241_oral.pdf)
- Νάκη Σ. (2012) Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Λογοτεχνία: Ο ρόλος της λογοτεχνίας στη δημιουργία θετικών στάσεων για το περιβάλλον. Διδακτική δοκιμή στη Νεοελληνική Λογοτεχνία της Α΄ Γυμνασίου. Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο, 5-7 Οκτωβρίου 2012 (http://www.elliepek.gr/documents/6o_synedrio_eisigiseis/34_Naki.pdf)
- Παπαδάτος, Γ. Παιδικό λογοτεχνικό βιβλίο και περιβαλλοντικά προβλήματα (<http://www.rhodes.aegean.gr/tepaes/anamorfosi/draseis/tom-c/Papadatos.pdf>)

Θέλω να διαβάσω ό,τι θέλω και όποτε θέλω....

Ολοκληρώνοντας το εργαστήριό μας θα πρέπει για ακόμη μια φορά να επισημάνουμε τη σημαντικότητα της ελεύθερης επιλογής και του παιγνιώδους χαρακτήρα των συγκεκριμένων δράσεων. Τόσο ο δάσκαλος όσο και οι γονείς ή οποιοσδήποτε ασχολείται με την προώθηση της παιδικής λογοτεχνίας θα πρέπει να λαμβάνει πάντα υπόψη του τα δικαιώματα του αναγνώστη, όπως τα διατύπωσε και τα ανέπτυξε ο Pennac σε ένα δεκάλογο στο βιβλίο του *Σαν ένα μυθιστόρημα*¹.

Το παιδί έχει δικαίωμα:

- να μη διαβάζει
- να πηδάει σελίδες
- να μην τελειώνει ένα βιβλίο
- να το ξαναδιαβάζει
- να διαβάζει οτιδήποτε,
- στον μποβαρισμό (ικανοποίηση αισθήσεων)
- να διαβάζει οπουδήποτε
- να τσαλαβουτάει
- να διαβάζει μεγαλόφωνα

¹ Pennac D., *Σαν ένα μυθιστόρημα*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2000.

- να σιωπά

Παράλληλα θα πρέπει να εξασφαλίζονται και οι συνθήκες τήρησης των παραπάνω δικαιωμάτων. Έτσι μπορεί να διαμορφωθεί ένας κατάλογος με τις πρακτικές που μπορούν να οδηγήσουν τα παιδιά στο να αγαπήσουν ή να μισήσουν το βιβλίο αντίστοιχα, όπως εύστοχα τον έχει διαμορφώσει ο Γιάννης Παπαδάτος στο βιβλίο του *Παιδικό βιβλίο και φιλιαναγνωσία*². Ο συγκεκριμένος κατάλογος μπορεί να διαμορφωθεί και να εμπλουτιστεί μέσα από τις εμπειρίες των ίδιων των παιδιών και να αναρτηθεί στην τάξη, στη βιβλιοθήκη ή στον προσωπικό χώρο των παιδιών. Ας δούμε ενδεικτικά μερικές πρακτικές που μπορούν να εφαρμοστούν ή να αποφευχθούν:

Τρόποι που μπορούν να κάνουν τα παιδιά να μισήσουν τα βιβλία...

- ✓ Τώρα στις διακοπές πρέπει να διαβάσεις οπωσδήποτε δυο λογοτεχνικά βιβλία!
- ✓ Γιατί δε διαβάζεις; Είδες πώς διαβάζουν οι άλλοι που είναι καλύτεροι μαθητές;
- ✓ Πρέπει να διαβάζεις βιβλία για να γίνεις καλός στην έκθεση...
- ✓ Μόλις διαβάσεις το βιβλίο, θέλω να μου γράψεις μια περίληψη.
- ✓ Καλά, είχες τόσα βιβλία να διαλέξεις και εσύ προτίμησες αυτό με τις εικόνες που είναι για μικρότερα παιδιά;
- ✓ Μη διαβάζεις κόμικς, γιατί δεν εμπλουτίζεις το λεξιλόγιό σου!
- ✓ Βλέπεις πολύ τηλεόραση ή παίζεις πολλή ώρα στον υπολογιστή. Πήγαινε τώρα να διαβάσεις κανένα βιβλίο!
- ✓ Εμείς δουλεύουμε και δεν έχουμε χρόνο για να διαβάσουμε. Εσύ που κάθεσαι πρέπει να διαβάζεις πολλά βιβλία.
- ✓ Θα διοργανώσουμε ένα διαγωνισμό. Όποιος διαβάσει τα περισσότερα βιβλία, θα κερδίσει ένα δώρο...
- ✓ Μη διαβάσεις αυτό το βιβλίο, δεν είναι καλό! Πάρε αυτό που ανήκει στην κλασική λογοτεχνία και είναι βέβαιο πως είναι αριστούργημα!
- ✓ Δε χρειάζεται να διαλέξεις εσύ βιβλίο. Θα σου φέρω εγώ που ξέρω καλύτερα...

Τρόποι που μπορούν να κάνουν τα παιδιά να αγαπήσουν τα βιβλία...

- ✓ Πάμε στο βιβλιοπωλείο να διαλέξεις βιβλία;
- ✓ Θες να πάμε να δούμε την παρουσίαση του βιβλίου που θα γίνει στη βιβλιοθήκη του Δήμου;

² Παπαδάτος Γ., *ό.π.*, σ. 269-272.

- ✓ Διάβασα ένα βιβλίο που μου άρεσε πολύ γιατί.... Εσύ διάβασες κάτι τελευταία που σου άρεσε;
- ✓ Θες να γράψεις ένα γράμμα ή ένα mail στον αγαπημένο σου συγγραφέα;
- ✓ Πάμε να γνωρίσουμε το συγγραφέα που θα μιλήσει στην τοπική βιβλιοθήκη;
- ✓ Θες να επισκεφτούμε το μέρος όπου διαδραματίζεται η υπόθεση του βιβλίου που διαβάζεις;
- ✓ Θες να φτιάξουμε το δικό μας τραγούδι με βάση το βιβλίο;
- ✓ Τώρα που διαβάσαμε το βιβλίο, θέλετε να παίξουμε το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού ή να κατασκευάσετε μόνοι σας ένα επιτραπέζιο;
- ✓ Τι θα λέγατε να δραματοποιήσουμε μια σκηνή του βιβλίου;
- ✓ Το βιβλίο που διαβάσαμε έχει γυριστεί και σε ταινία. Θέλετε να τη δούμε για να διαπιστώσουμε αν διαφοροποιείται από το βιβλίο;
- ✓ Αυτό το βιβλίο δεν έχει γυριστεί ποτέ σε ταινία ούτε έχει παιχτεί ποτέ στο θέατρο. Θέλετε να το κάνουμε εμείς ταινία;